

N:o 177.

Af herr **J. Mankell**, om ändring af §§ 14 och 17 riksdagsordningen.

Om jag redan nu dristar återkomma med den motion om allmän rösträtt vid val till Riksdagens Andra Kammare, som af föregående Riksdag förkastades, så sker det i främsta rummet i följd af min oafvisliga öfvertygelse om rättvisan af denna fordran och om den politiska klokheten af dess snara tillfredsställande.

Hvarje stor och vigtig reform behöfver dessutom tid att mogna. I följd deraf måste förslagen derom ofta förnyas, på det sinnena måtte vänjas vid tanken derpå, farhågorna småningom undanrödjas, invändningarne vederläggas, motsträfviga sinnen vinnas och resultatet slutligen nås. Ty jag vågar antaga, att, om än mången finnes, som för närvarande anser den allmänna rösträttens införande ogörligt, de fleste dock skola medgifva, att detsamma likvisst en gång måste ske; och kanhända de klarsynte äfven inse, att reformens genomförande ligger närmare, än mången nu anar.

Dertill kommer äfven, att de sedan föregående riksdag försiggångna valen gifva anledning till den förhoppningen, att reformen nu skall mötas med mindre ogynsamma blickar, än under den föregående treårsperioden kunde vara fallet.

Med afseende på skälen för den allmänna rösträttens införande ber jag i öfrigt få hänvisa till den i min vid föregående riksdag i Första Kammaren väckta motion n:o 46 anförda, vidlyftigare motiveringen.

Och får jag med anledning deraf erinra, huruledes jag i början sökte visa, att rättvisan fordrar *likställighet* i afseende på rättigheter

Bih. till Riksd. Prot. 1891. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 35 Häft. (N:o 177.) 1

och skyldigheter, i afseende på bördor och fördelar och att denna likställighet hos oss i de flesta hänseenden icke förefinnes, i synnerhet icke i afseende på beskattningen och rösträtten.

Vidare ådagalade jag, att den nuvarande representationen erbjuder bilden af det fullständigaste *fåtalsvälde*, och att den i detta hänseende troligen icke öfverträffas af representationen i något annat land, äfvensom att Sverige i afseende på rösträttsförhållanden står efter de flesta andra länder.

Dernäst sökte jag visa, huru föga man kunde blifva hjälpt genom senast ifrågasatta *sänkningar af stretchet*, icke ens genom utsträckande till alla kommunalt röstberättigade, enär derigenom till de nu 300,000 politiskt röstberättigade blott skulle läggas 180,000, så att fortfarande 720,000 myndige män blefvo uteslutne från hvarje inflytande på politiska ärenden och hvarje möjlighet att förfäktas sina intressen.

Sedermera försökte jag undanrödja de *farhågor* mot allmänna rösträtten, som i allmänhet äro gängse, och i främsta rummet rörande den bristande politiska bildningen hos de utestängda folklagren samt det inflytande agitatorer i följd deraf på dem skulle erhålla.

Vidare sökte jag ådagalägga, hurusom erfarenheten i de främmande länder, der allmänna rösträtten redan länge varit rådande, angifvit, att densamma, långt ifrån att utgöra någon fara eller olägenhet, tvärtom kunde betraktas såsom *säkerhetsventil*, hvarigenom stora rubbningar inom samhället kunde förekommas. Och med afseende derpå tillät jag mig att exempelvis erinra om de sista riksdagsmannavalen i Tyskland och Frankrike, der de brydsammaste situationer på ett fredligt sätt afvecklades genom den allmänna rösträtten.

Slutligen ansåg jag mig kunna påvisa, att den allmänna rösträtten har en förmåga att lämpa sig efter *olika statsförfattningar*, hvilken är högst märklig, äfvensom framhålla den motvigt, som i alla händelser här i Sverige skulle finnas, om allmän rösträtt infördes, genom dels Första Kammarens sammansättning, dels regeringens inflytande, dels ock i synnerhet folklynnets lugna och fredliga beskaffenhet.

Emellertid erkände jag, att alla dessa, enligt min åsigt, öfvertygande skäl föga eller intet kunde gälla för dem, som önskade fortfarande af nuvarande rösträttsförhållanden såsom medel till bibehållandet af *magten* hos nu herrskande folklager öfver de öfriga, och att dessa sannolikt aldrig skulle böjas för annat än en så kraftig och allmänt spridd folkvilja, att intet motstånd vidare vore möjligt.

Dessförinnan vore emellertid nödvändigt att åstadkomma enhet i afseende på fordringarne på den allmänna rösträttens beskaffenhet, äfven-

som att åt desamma gifva en sådan formulering, att den ej gäfve anledning till någon berättigad anmärkning. Och detta afsågs i senare delen af den ofvan åberopade motiveringen.

Derstädes framhöll jag till en början skälet, hvarför jag ej ansåg någon ändring i den nu fastställda åldersgränsen för deltagande i riksdagsmannaval lämplig. Likaså hvarför jag ej ännu ville väcka frågan om kvinnas deltagande i riksdagsmannavalen. Vidare anfördes de skäl, hvarför jag ansåg grundlagens bestämmelse för valbarhet i § 26 riksdagsordningen, särdeles med afseende på god frejd och ekonomisk sjelfständighet, tillfyllestgörande äfven för valrätt, men hvarför jag å ena sidan ej ville tilldela den sistnämnda åt understödstagare från fattigvården eller å andra sidan utesluta sådane, som stodo i allmän eller enskild tienst. Slutligen erinrade jag om, huruledes de bestämmelser, som kunde vara skäligen för åtnjutande af kommunal rösträtt, ingalunda voro tillämpliga i afseende på den politiska, äfvensom om nödvändigheten att förekomma hvarje inblandning af den kommunala eller kamerala lagstiftningen i den politiska, hvilken äfven skulle på ett enkelt sätt undanrödjas genom den allmänna rösträttens införande.

Vid formuleringen af de förändrade grundlagsstadganden, som skulle blifva en följd af allmänna rösträttens införande, följde jag grundsatsen att med denna reform icke sammanblanda någon annan, som icke dermed egde oafvisligt sammanhang, äfvensom att i nuvarande grundlagsstadganden ifrågasätta så få förändringar som möjligt.

Mot den af mig föreslagna formuleringen gjordes dock från konstitutionsutskottets sida den anmärkningen, att förflyttandet af de i § 26 riksdagsordningen omnämnda villkor för valbarhet till § 14 skulle medföra uteslutandet af dessa villkors tillämpning vid val af medlemmar till Första Kammaren. Med anledning deraf har jag i den nedan föreslagna formuleringen låtit § 26 kvarstå orubbad, men i stället i § 14 ifrågasatt en hänvisning till der omnämnda villkor.

Skulle i öfrigt någon förändring eller förbättring af min formulering anses behöflig vågar jag antaga, att konstitutionsutskottet eller någon medlem deraf, som anser min motion värd afseende, skall kunna föreslå densamma.

Slutligen får jag ånyo fästa uppmärksamheten vid den förändring i kommunallagarne, som genom mitt förslag skulle föränledas, nemligen åläggande för kommunalnämnden och magistraten att, i sammanhang med upprättande af kommunala rösträttslistor, äfven upprätta listor öfver de till politisk rösträtt befogade, hvilka efter viss anmärkningstid böra

tjena till efterrättelse vid riksdagsmannaval, och hvarom stadgande i § 17 mom. 2 bör intagas.

Med ledning af ofvanstående har jag tänkt mig, att de ändringar i riksdagsordningen, som skulle vara erforderliga för införande af allmän rösträtt vid val till Andra Kammaren, på följande sätt skulle kunna formuleras:

§ 14.

Nuvarande lydelse.

Valrätt tillkommer inom den kommun, der han bosatt är, en hvar i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad man, hvilken antingen eger eller med stadgad åborätt innehafver fast egendom på landet eller i stad till ett taxeringsvärde af minst ett tusende riksdaler, eller för lifstid eller för minst fem år arrenderar jordbruksfastighet till taxeringsvärde, ej understigande sex tusen riksdaler, eller ock erlägger till staten bevillning för en till minst åttahunda riksdaler uppskattad årlig inkomst.

Föreslagen lydelse.

Valrätt tillkommer inom den kommun, der han bosatt är, hvarje svensk medborgare, som uppfyller de i § 26 stadgade vilkor för valbarhet, från och med början af kalenderåret efter det, han fyllt tjuuguett år.

§ 17 mom. 2.

Vid dessa val skola till efterrättelse tjena de för kommunerna gällande röstlängder, som böra innehålla anteckning om dem, hvilka enligt § 14 valrätt tillkommer.

Vid dessa val skola till efterrättelse tjena de röstlängder öfver valberättigade vid riksdagsmannaval till Andra Kammaren, som af kommunalnämnder eller magistrater böra upprättas.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen för sin del måtte antaga till hvilande för grundlagsenlig behandling ofvan framställda

förslag till ändring i §§ 14 och 17 i riksdagsordningen.

Stockholm den 11 mars 1891.

J. Mankell.

I syftet af denna motion instämma:

<i>Richard Gustafsson,</i>	<i>Gustaf Ericsson,</i>	<i>Olof Olsson,</i>
<i>P. J. M. Erikson,</i>	<i>Magnus Höjer,</i>	<i>Edvard Wavrinsky,</i>
<i>Curt Wallis,</i>	<i>Joh. Johansson,</i>	<i>J. A. Fjällbäck,</i>
<i>Fridtjuv Berg,</i>	<i>Hugo E. G. Hamilton,</i>	<i>Ernst Beckman,</i>
<i>N. Linder,</i>	<i>Sixten von Friesen,</i>	<i>Emil Hammarlund,</i>
<i>A. E. Nordenskiöld,</i>	<i>Henrik Hedlund,</i>	<i>E. J. Ekman,</i>
<i>Anton Hahn,</i>	<i>E. A. Zotterman,</i>	<i>Christian Bülow,</i>
<i>J. H. G. Fredholm,</i>	<i>Edv. Svensson,</i>	<i>Adolf Aulin,</i>
	<i>P. A. Romberg.</i>	